

Пројектно финансирање у Нишу: подршка јавном инетресу или државна помоћ медијима блиским власти

ДРАГАН ПЕТКОВИЋ

Кад се дели шаком и капом, као да је у питању персонални џеп, а не ионако плитак џеп грађана, онда резултат буде онакав какав је био на последњем конкурс за финансирање медијских садржаја у Нишу. Резултатом, дакле, буду задовољни само они који су се раније ставили управо под једнобојну капу пропаганде, а никако на страну јавног интереса, који у Србији, истина, још увек представља поприлично неистражено и недефинисано поље.

Но, пошто није препоручљиво бавити се санирањем последица, већ превенцијом узрока, овај текст ћемо поставити тако да сагледава све оно што је довело до спорних детаља расподеле новца, што у складу са мисијом часописа, у свом темељу има свеprisутну и тешко искорењиву реч – **СИСТЕМСКА КОРУПЦИЈА**.

Узимајући у обзир чињеницу да је медијски закон из августа 2014. који је на снагу ступио почетком 2015. умногоме споран јер о њему није било адекватне јавне расправе, сваки следећи корак у његовој примени, могао би се упоредити са зидањем облакодера чији је темељ плитко укопан и трошан. Али, како је закон испрва представљао експериментално заморче, у првој се години његове имплементације још и могло извлачити на некомпетентност, неедукованост, непознатост. Како то обично бива, пажња је била усмерена на конкурс Министарства, па су комисије које су заседале у тој централистичкој институцији још и биле сковане од стручњака и имале какву такву одговорност према грађанима из чијих се џепова путем бројних пореза, новац слива у буџет.

Већ наредне године, тадашњи министар културе и информисања, Иван Тасовац, показао је свеукупном грађанству колико се поштују одлуке комисије. Наиме, на национал-

ном конкурс за јавно информисање, стручна комисија је проценила да би Министарство информисања предлог „Јужних вести“ требало да финансијски подржи са 1.7 милиона динара, али је Тасовац сматрао другачије и тај износ смањено за 700.000 динара. Годину дана касније, ипак су институције пресудиле у корист „Јужних вести“, а Управни суд је поништио одлуку Тасовца¹, јер је новац поделио по сопственом нахођењу, оглушивши се притом о закон.

Проблем се укрупњава онда када се тај принцип пренесе на локалну средину, где пропорционално броју становника опада и стручност комисија и интересовање за јавни интерес, а наместо јавног, расте искључиво лични интерес. Или, што се показује још комплекснијим – партијски интерес.

Нишка јавност је 2016. успела да поништи спорни конкурс за информисање након што је комисија за оцењивање пројекта на градском конкурс за финансирање и званично одбила да у свој рад уврсти грађанског пос-

1 <https://www.juznevesti.com/Ekonomija/Presuda-ukorist-Juznih-vesti-ponistena-odluka-Ministarstva-informisanja.sr.html>

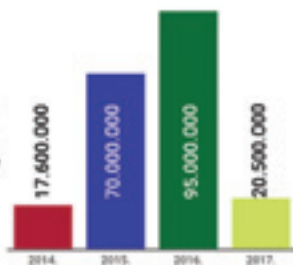
матрача. Управа за културу тада је у једном дану поништила конкурс и расписала нови², одвојивши чак 70 милиона динара, а да не објави притом чак ни оквирне критеријуме на основу којих че конкурсна комисија оцењивати пристигле предлоге. Чињеница да су у предизборним годинама 2015. и 2016. одвојена средства у вредности од 70 и 95 милиона динара, а да је за 2017. Одвојено 20.5 милиона, упућује на сумњу да је буџет за медије у вези са предизборном кампањом. Слична ситуација догодила се ове године у Београду, па многи то повезују са предстојећим локалним изборима у Београду.

Уз све наведене недостатке, овај закон увео је колику-толику транспарентност око тога који медији добијају навећио део пара грађана. Имајући у виду да је су и раније исти медији добијали новце из локалних самоуправа само је то било мање јавно и транспарентно показује једну од малобројних позитивних страна ного закона, али и да је тренд давања пара медијима бликим властима настављен а да јавног интереса нема ни у траговима.

Sredstva koja je Grad Niš opredelio za medije

U godinama kada očekuju izbore Grad opredeljuje mnogo veća sredstva.

2014. - ne očekuju se izbori
2015. - priprema za republičke i lokalne izbore 2016.
2016. - priprema za predsedničke izbore
2017. - ne očekuju se izbori

Лоше искуство, међутим, намерно или случајно, никога није навело на то да доштелује дотадашњу праксу, већ су спорне ситуације наставиле да се укрупњавају, дозвољавајући да партијски прсти све више мешају по шеширу са парама, делећи новце без икаквих критеријума, компетентности комисија, оцењујући пројекте по подобности и предисторији, а не по квалитету.

Имајући у виду да је медијска сцена у Србији поприлично поларизована (подела

на партиоте и издајнике), да је таблоидно новинарство преузело водећу улогу и да се пропаганда наметнула изнад јавног интереса, простор за незаконске маневре све је већи. Забрињавајуће постаје када јавни интерес постаје немерљива фикција, која се од шунд медијских гласила не може објективно сагледавати нити дефинисати.

Задржаћемо се на неколико спорних и проблематичних тренутака везаних са нишки конкурс за финансирање медијских садржаја који се појављују у 2017. години, а који су свеколикој свесној јавности „запале за око“. Нажалост, нишки конкурс само је један од спорних, и представља парадигму понашања оних који одлуке доносе.

Проблем број 1 – Конкурс објављен у таблоиду

Спроведећи јавну набавку за оглашавање, коју је Град Ниш расписао априла ове године, тражило се да новина у којој ће се штампати градске објаве буде штампана фонтом величине 8, у црно-белој боји и да има националну покривеност. Главни критеријум ипак је била цена од 542.040 динара, коју је граду понудио таблоид Српски телеграф³, тачније његов издавач – Медијска мрежа.

Оно што би требало да забрине јесте то што је овај медиј према јавно доступним подацима Савета за штампу⁴, један од највећих кршитеља Кодекса новинара, са чак 6 опомена у последњих годину дана. Судећи по томе да се конкурс о јавном интересу оглашава у медију који крши основне етичке принципе новинарства, овај је проблем само иницирао низ других спорних момената. То ипак не спречава бројна јавна предузећа, општине и градске управе да се управо у овом медију оглашавају. На сличним тендерима Српски телеграф је само у 2017. у своју касу улио **преко 27 милиона динара**.

Проблем број 2 – Намеран кратак рок

Осим што је Конкурс објављен у таблоиду, требало би обратити пажњу и на датум расписивања. Иако је препорука да се већ

2 <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Medijski-konkurs-ponisten-pa-istog-dana-raspisan-isti.sr.html>

3 https://www.ekapija.com/dokumenti/tCsh_1663184_DodelaUgovora.pdf

4 <http://www.savetzastampu.rs/odluke.html>

у фебруару распишу конкурси за финансирање медијских садржаја, како би се што пре оформиле комисије за оцену пројеката и оставило довољно времена за имплементацију, конкурс за расподелу новца расписан је тек у другој половини јула, док је решење донето 26. септембра остављајући свега три месеца за спровођење свих активности.

Чак и ако занемаримо ове формалне проблеме који се донекле могу оправдавати, испод слоја звучача, загребе ли до суштине, наилазимо на неколико, може се рећи, сумњивих поступака и одлука, о којима ћемо говорити у наставку.

Проблем број 3 – Именовање комисије

Шта то квалификује члана комисије да оцењује пројекте? Стручност, упућеност, искуство? Или је можда реч само о продуженим рукама власти, параванима и марионетама иза којих се крију прави доносиоци одлука. Занимљивих чињеница око имена чланова имена комисије има прегршт. Треба, за почетак поменути да је овогодишњи председник комисије у Нишу био директор РТВ Врање, Зоран Величковић Зуја, члан владајућег СПС-а, и један од ретких медијских радника са југа Србије који се појавио на инаугурацији председника Александра Вучића. Управо телевизија чији је он власник, добила је од Града Врања 3.312.000 за реализацију ТВ преноса скупштинских седница⁵, упркос томе што је за подношење понуда позив објављен 13. јула, а већ 24. јула констатовано да је понуда РТВ Врање једина прispела и самим тим најповољнија. Много битнија информација је и та да је на овогодишњем конкурс за суфинансирање пројеката за остваривање јавног интереса, РТВ Врање инкасирао 3,8 милиона кроз три разноврсна пројекта, о чему су одлучивали Слободан Марковић, Милан Петковић и Миодраг Миљковић. Последње име, привлачи пажњу и у вези је са конкурсом у Нишу јер је Величковић потписао записник у коме је управо Миодрагу Миљковићу и његовом удружењу „Ветрењача“, за пројекат „Алтер-

натива у три слике“ додељено 800.000 динара. Да ли у оваквим случајевим постоји могућност сукоба интереса и варијанте „рука руку мије“, остављамо читаоцима да просуде сами? Чињеница да у комисији није било чланова НУНС-а додатно поспешује сумње у регуларност конкурса, док се име Владимира Вељковића из РТВ Пирот везује за власника Радојицу Милосављевића, власника бројних телевизија (Цариброд, Панчево, Пожега, Брус, Крагујевац) кога јавност повезује са Братиславом Гашићем.

Проблем четири

– Једна породица традиционално највећи добитник пара грађана

Идући још дубље у суштину проблема, тумачећи одлуке комисије, читав се процес доделе новца пре свега са етичке тачке гледишта може оспорити, док је у погледу закона, сваки детаљ на ивици. Видосав Радомировић, познати власник бројних нишких медија међу којима су НТВ, Народне новине и Телевизија *Belle Amie*, и ове године доспео је у жижу интересовања због спорног медијског конкурса. Наиме, с обзиром на то да су телевизија *Belle Amie* и Народне новине прекорачиле законску горњу границу де минимис државне помоћи, пројекти ових двеју медијских кућа, према речима комисије нису разматрани. Заобилазна линија ипак је била начин којим су ове две куће дошле до новца грађана.

Досетка бр. 1

Након што су Народне новине прекорачиле законску границу, 01.02.2017 у регистру предузетника АПР-а, нашло се име Видосава Радомировића који је тамо уписао Агенцију за издавачку делатност „Народне новине плус“. На овај начин, нелојална конкуренција међу медијима изнова се нашла у трци за новац грађана.

Досетка бр.2

Новинарка телевизије *Belle Amie*, у АПР уписује своју Агенцију за производњу кинематографских дела аудиовизуелних производа телевизијског програма „*Angel production*“ Ниш. Датум 24.05.2017.

5 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/posle-medijskog-konkursa-jos-33-miliona-za-rtv-vranje/>

Досетка бр. 3

Данијела Вуковић, законски заступник телевизије *Belle Amie*, Народних новина, РТВ Сокобања, АД Тимок и АД Слобода Ниш чији је власник Видосав Радомировић, позната и као бивша директорка Народних новина (до 04.03. 2016), четири дана раније већ је обавила сличну активност и у АПР-у регистровала Агенцију за производњу кинематографских дела аудиовизуелних производа и телевизијског програма „Дени видео“ Ниш.

Досетка бр. 4

Александар Ранђеловић ПР Агенција за производњу кинематографских дела, аудио визуелних производа и телевизијског програма Сале видео продуцион Ниш, уписана је у АПР 25. 05. 2017. Занимљиво је да је реч о још једном раднику телевизије *Belle Amie* чији је власник Нишлијама добро познати Радомировић.

Чини се да стручна комисија није много марила за проверавање кредибилитета свих ових апликација, те да после кратког рока ових агенција, њихове капацитете није могла објективно оценити. Нејасно остаје да ли је комисија свесно или несвесно доделила новац агенцијама чији су појединачни капацитети упитни, с обзиром на датум оснивања.

Много случајности смештених у свега неколико дана? А како све то везе има са конкурсом који следи, читајте у наставку.

За почетак је довољна изјава поменутог председника комисије Зорана Величко-

вића Зује коју је дао новинару Јужних вести 28.09.2017. поводом спорног конкурса, тврдећи да је конкурс регуларан. Наиме, на питање новинара, због чега је образложење комисије које је везано за пројекте Александра Ранђеловића, Данијеле Вуковић и Ане Миленковић Ракић готово идентично, одговорио да је *вероватно иста рука писала те пројекте, јер иако имају различите аспекте сагледавања, ако се погледа логика писања тих пројеката, видеће се да су као јајету.*

Сви поменути пројекти на конкурс су добили по 1.100 000 динара.

33. ANA MILENKOVIĆ RAKIĆ PR AGENCIJA ZA PROIZVODNJU KINEMATOGRAFSKIH DELA, AUDIOVIZUELNIH PRODUOVA I TELEVIZIJSKOG PROGRAMA ANGEL PRODUCTION NIŠ – назив пројекта - ZA JAČI NIŠKI SPORT

Пројекат је добро написан. Тема од значаја за остваривање јавног интереса у области јавног информисања и релевантна у односу на приоритете дефинисане конкурсом иако се сличне утицај је прешироко постављена. Пројектом је предајбено 20 петоминутних медијских садржаја због чега је буџет је висок и потребно је да се ревидира у складу са одобреним средствима. Комисија предлаже да се пројекат подржи средствима у износу од 1.100.000 динара. Алтернативу се налаже да ревидира буџет у складу са одлуком комисије. Предлог усвојен већином гласова, уз издвојено мишљење једног члана.

34. ALEKSANDAR RANĐELOVIĆ PR AGENCIJA ZA PROIZVODNJU KINEMATOGRAFSKIH DELA, AUDIOVIZUELNIH PRODUOVA I TELEVIZIJSKOG PROGRAMA SALE VIDEO PRODUCTION NIŠ – назив пројекта „AMFITEATAR“

Пројекат је добро написан. Тема од изузетног значаја за остваривање јавног интереса у области јавног информисања и релевантна у односу на приоритете дефинисане конкурсом иако се сличне утицај је прешироко постављена. Пројектом је предајбено 20 петоминутних медијских садржаја због чега је буџет је висок и потребно је да се ревидира у складу са одобреним средствима. Комисија предлаже да се пројекат подржи средствима у износу од 1.100.000 динара. Алтернативу се налаже да ревидира буџет у складу са одлуком комисије. Предлог усвојен већином гласова, уз издвојено мишљење једног члана.

Print screen образложења комисије

Град у спрези са Радомировићем?

Посебну пажњу привукла је чињеница да је конкурс расписан крајем јула, а да је начелник Градске управе Љубиша Јанић потписао записник 19. јула 2017.

Може бити да овај датум не би посебно привукао пажњу да се управо тог датума у регистру медија Агенције за привредне регистре није појавио новорегистровани медиј „Народне новине плус“ који ће на предстојећем конкурс добити 1.500 000 динара из буџета грађана. Поменуто упућује да је могућа спрега Радомировића са Градом и евентуални утицај на чланове комисије.

С обзиром да је реч о новооснованом медију који нема ниједно штампано издање, спорном би се тумачила одлука комисије да се пројекат подржи јер је реч о једином штам-

паном медију на конкурс. Иако Народне новине плус не постоје у физичком издању, председник комисије Зоран Величковић оцењује да као члан комисије која оцењује пројекте није дужан да зна да ли тих новина има у физичком издању. Он је додао још и да према приложеној документацији оцењује да је реч о једином штампаном медију, јер комисија гледа пројекте које добије на свом столу. Пре почетка рада стручне комисије, све пројекте прегледава стручна комисија органа који је расписао конкурс са аспекта техничке исправности.

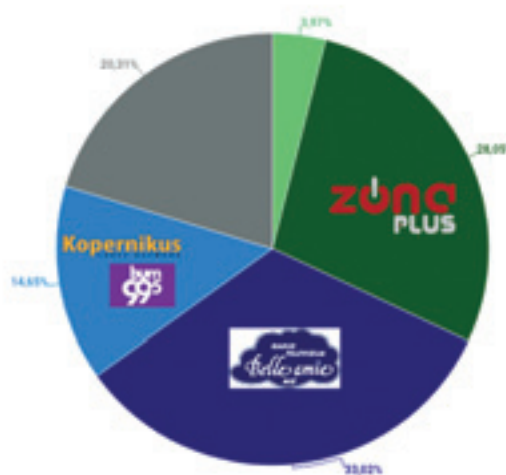
Председник комисије напоменуо је и да никада није видео Народне новине плус, јер се не дистрибуирају на територији Врања, не знајући да ли такав медиј постоји. Иако, истина, медиј постоји у регистру медија, од дана расписивања конкурса, председник комисије потписао је записник, не знајући да ли лист има физичко издање, тврдећи да ће уколико се пројекат не имплементира по закону, ове новине морати да изврше повраћај новца.

Проблем број пет – Највише новца прорезимским медијима

Од 20,5 милиона колико је било намењено финансирању медијских садржаја од јавног интереса, највећи део новца отишао је Коперникус системс фирми која је у власништву породице Звездана Миловановића – повереника Српске напредне странке у Нишу, Телевизији Зона плус, чији је власник син високог функционера СНС и директора БИА Братислава Гашића и Нишкој телевизији која је делимично у власништву Зоне плус, а део учешћа има и Радомировић. Посредним и заобилазним путем, новац је отишао Belle Amie телевизији, о чему смо већ говорили. За пројекат „Мултикултуралност и духовно злато југоисточне Србије као мост заједништва“ Нишка телевизија, која је приватизована и сада је у власништву Зоне плус и Радомировића, добила је 3.700.000 динара. Чињеница да је за пренос градске скупштине Град најпре издвојио 4.991.000 динара у децембру 2016. као и 3.748.000 динара у октобру ове године, говори да је ова телевизија за свега неколико месеци од пара грађана добила преко 12 милиона динара.

Иако су по извештају који су 2016 објавили ЛАФ и БИРОДИ, Јужне вести и Сити радио окарактерисани као медији који највише доприносе јавном интересу, ова два медија на конкурс нису добила ни динар.

Погођени чињеницом да пројекат Сити радија „Речник обичних потреба“ који се бави промоцијом права особа са инвалидитетом није прошао на конкурс, реагвали су и поједини припадници удружења грађана попут ПОНС-а чија је мисија управо унапређивање положаја ОСИ.

Mediji pod kontrolom Vidosava Radomirovića - 6.650.000 ili 33,02%
Mediji pod kontrolom porodice Gasić - 5.650.000 ili 28,05%
Mediji u vlasništvu funkcionera SNS-a iz Niša - 2.950.000 ili 14,65%
NVO Vetrenjača - 800.000 ili 3,97%
Ostali - 4.090.000 ili 20,31%

Проблем шест – Корупција није јавни интерес за комисију Града Ниша

Иако је портал „Јужне вести“, који је међу грађанима јужне Србије али и читаве републике препознат као један од заштитника јавног интереса, на овогодишњем конкурс Министарства добио милион динара за тему „Хоћу да знам – партијско запошљавање у јавној управи“ комисија у Нишу одлучила је да сличан пројекат „Медији у служби грађана – информисање и едукација грађана Ниша о заједничком интересу када је у питању управљање јавним ресурсима“ оцени као недовољно медијски.

Премда је сврха пројекта информисање грађана о важности транспарентног рада

институција у погледу трошења буџетских средстава јасно усклађена са тачкама 1а и 3б конкурса, а планиране активности подразумевале најмање 25 аналитичких текстова и две видео дебате у студију Јужних вести, комисија је приликом евалуације пројекта дала образложење да је више усмерен ка цивилном сектору, а мање ка медијима. У прилог сумњивим одлукама комисије иде и то да је пројекат Банкер радија који такође има за циљ борбу против корупције, одбијен.

Закључак сувишан

Након свега што прати спорне конкурсе у Србији почев од двоструких аршина, неутврђених правила, нелојалне конкуренције, произвољних тумачења и још произвољнијих одлука, неетичког поступања, једно питање издиже се далеко изнад осталих. У земљи у којој је јавни интерес неухватљива утопистичка приказа, а не јасно дефинисано стање, колико ће још бити толерисани напо-

ри да се грађанима скрене пажња на то да их се трошење новца које уливају у буџетски шешир кроз ПДВ, порезе и доприносе и те како тиче? Да ли су ово затишја пред коначну буру или само последњи трзаји већ преморених Дон Кихота, међу ветрењачама што су се намножиле, и оградили високим зидинама подизаним прљавим профитерским прстима, од новца истих оних грађана који о себи све мање брину. Тврдња власти да су медији у приватном власништву у најмању руку не одражава чињенично стање. Повлашћивањем одређених медија поред гушења оних који се бави грађанским интересом, влада и локалне самоуправе потпуно урушавају једну од најбитнијих Европских вредности а то је фер тржиште и слобода говора. Нико данас није гори промотер Европских вредности од актуелне власти. Својим лажима и контролом медија можда могу да убеду своје осиромашене и обесхрабрене грађане али не и међународне званичнике које као и све остало безочно и једноставно лажу.